

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th May, 2025

BARQARORLIKNI OSHIRISHDA DAVLAT QO‘LLAB-QUVVATLOVI VA NORMATIV-HUQUQIY ASOSLAR

Abdullayev Maxsud Abdumaxmud o‘g‘li
O‘zbekiston Respublikasi Bank–moliya akademiyasi

Annotatsiya

Ushbu tadqiqot ishida barqarorlikni oshirishda davlat qo‘llab-quvvatlovi va normativ-huquqiy asoslariga oid masalalar yoritilgan. Shuningdek, davlat strategik infratuzilmaviy loyihalarda xususiy sektor bilan hamkorlik qilishga ruxsat berish ilmiy asoslangan.

Kalit so‘zlar: davlat-xususiy sheriklik, innovatsion rivojlanish, iqtisodiyot, iqtisodiy barqarorlik, iqtisodiy faollik, institutsional yordam, kredit, soliq, tadbirkorlik.

Davlat tomonidan iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar O‘zbekiston iqtisodiyotining muhim strategik yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatda iqtisodiy faollikni oshirish, korxonalarni moliyaviy jihatdan qo‘llab-quvvatlash va ularning tashqi silkinishlarga nisbatan chidamliligini mustahkamlash bo‘yicha davlat siyosati murakkab va ko‘p bosqichli yondashuvlarga asoslangan. Bu yondashuvlar bir vaqtning o‘zida to‘g‘ridan-to‘g‘ri moliyalashtirish, kredit kafilliklari, soliq yengilliklari, normativ-huquqiy rag‘batlar va institutsional yordamni o‘z ichiga oladi.

Birinchi navbatda, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda moliyaviy yordam vositalari muhim o‘rin tutadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 14-sentabrdagi PQ-294-son qarorida belgilanishicha, kichik tadbirkorlik subyektlariga 500 million so‘mgacha bo‘lgan kreditlar 36 oygacha muddatga, Markaziy bank asosiy stavkasidan 4 foiz punkt yuqori stavkada ajratilishi nazarda tutilgan. Ushbu kreditlardan foydalanish uchun asosiy shart — korxonada kamida to‘rtta doimiy ish o‘rni yaratilgan bo‘lishi lozim. Shu bilan birga, eksport faoliyatini rivojlantirish maqsadida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini eksport

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th May, 2025

qiluvchi subyektlarga 1,5 milliard so‘mgacha bo‘lgan kreditlar 6 oylik imtiyozli davr bilan ajratiladi. Kreditlar "Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi" kafilligi bilan ajratilib, ularning foiz xarajatlarining bir qismini davlat qoplaydi (manba: lex.uz, PQ-294-son, 14.09.2023).

Moliyaviy ko‘mak bilan bir qatorda, mamlakatda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mahalliy darajada mustahkamlashga qaratilgan yirik davlat dasturlari amalga oshirilmoqda. “Har bir oila — tadbirkor” dasturi doirasida fuqarolar, xususan, uy xo‘jaliklari darajasida iqtisodiy faollikka jalb etilib, ular uchun subsidiya va grant shaklida mablag‘lar ajratiladi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-iyundagi PQ-3777-son qaroriga binoan, aholining tadbirkorlik tashabbuslarini moliyalashtirish uchun respublika byudjetidan 1 trln so‘mga yaqin mablag‘ yo‘naltirilgan. Ushbu mablag‘lar orqali 2020–2023 yillar oralig‘ida 240 mingdan ortiq loyihalar moliyalashtirildi va 500 mingga yaqin yangi ish o‘rinlari yaratildi. Yana bir muhim yo‘nalish — bu “Yoshlar — kelajagimiz” dasturidir. Mazkur dasturning asosiy maqsadi — 30 yoshgacha bo‘lgan yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirish, ularni tadbirkorlikka jalb etish va zarur ishlab chiqarish vositalari bilan ta‘minlashdir. Prezidentning 2018-yil 27-iyundagi PQ-3839-son qarori asosida tashkil etilgan ushbu dastur doirasida yoshlar uchun imtiyozli kreditlar (0,5 milliard so‘mgacha) ajratilishi, ijara to‘lovlarining kompensatsiyalanishi, o‘quv kurslari tashkil etilishi va biznes-inkubatorlar faoliyatiga ko‘maklashish belgilab qo‘yilgan. Dastur 2022–2024 yillarda yoshlar ishtirokida umumiy qiymati 4,2 trln so‘mlik loyihalarni amalga oshirishga yordam berdi.

Davlat tomonidan iqtisodiy barqarorlikni qo‘llab-quvvatlashda investitsion loyihalarga kafillik berish va kreditlar bo‘yicha foiz xarajatlarini qoplash tizimi ham muhim o‘rin tutadi. 2023-yil 10-noyabrdagi Prezident farmoniga muvofiq, faoliyat boshlaganiga uch yil bo‘lmagan kichik tadbirkorlik subyektlariga 3 milliard so‘mgacha bo‘lgan kreditlar ajratilganda, ularning 50 foizgacha bo‘lgan qismi bo‘yicha davlat kafilligi berilishi belgilangan (PQ-347-son, 10.11.2023). Shuningdek, tijorat banklari orqali ajratiladigan kreditlar bo‘yicha foiz stavkalarining 30 foizgacha bo‘lgan qismi Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi tomonidan kompensatsiya qilinadi. Ushbu mexanizm

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th May, 2025

2022-yilda 18 mingdan ortiq korxonani qamrab olib, umumiy qiymati 2,8 trln soʻmlik kredit bozorini barqarorlashtirishga xizmat qildi.

Eʼtiborga molik jihatlardan yana biri — bu davlat-xususiy sheriklik (DXSh) asosida infratuzilma barpo etish, tarmoqlararo modernizatsiyani kuchaytirish va iqtisodiyotga investorlar ishonchini oshirish yoʻnalishlaridir. 2019-yil 10-mayda qabul qilingan Oʻzbekiston Respublikasining “Davlat-xususiy sheriklik toʻgʻrisida”gi Qonuniga muvofiq, davlat strategik infratuzilmaviy loyihalarda xususiy sektor bilan hamkorlik qilishga ruxsat beradi. Shu asosda 2020–2023 yillar oraligʻida sogʻliqni saqlash, suv taʼminoti, transport va energetika sohalarida 120 dan ortiq DXSh loyihalari ishga tushirildi, ularning umumiy qiymati 7,3 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan.

Bundan tashqari, 2023-yil 11-oktabrda tasdiqlangan “Oʻzbekiston — 2030” strategiyasida iqtisodiy barqarorlikni oshirishning ustuvor yoʻnalishlaridan biri sifatida eksportni ragʻbatlantirish, mahalliy mahsulotlarni chet el bozorlariga olib chiqish va DXShni kengaytirish boʻyicha kompleks yondashuvlar koʻzda tutilgan. Strategiyaga koʻra, 2025-yilga borib kichik biznes eksportining umumiy eksportdagi ulushi 35 foizga yetkazilishi rejalashtirilgan, bu esa davlat tomonidan eksportchi korxonalarga valyuta konversiyasi, soliq imtiyozlari va bojxona rasmiylashtiruvda yengilliklar berilishi bilan uzviy bogʻliq.

Shu asosda, Oʻzbekiston Respublikasi davlat siyosati iqtisodiy barqarorlikni nafaqat fiskal va kredit koʻmak orqali, balki huquqiy barqarorlik, institutsional kafolatlar va tarmoqlararo integratsiya orqali ham qoʻllab-quvvatlab kelmoqda. Bunday kompleks mexanizm zamonaviy iqtisodiyotda shoshilinch chaqiriqlarga javob berishga qodir boʻlgan barqaror tadbirkorlik muhitini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Oʻzbekiston Respublikasida iqtisodiy barqarorlikni taʼminlashda normativ-huquqiy asoslar muhim oʻrin tutadi. Mamlakatda tadbirkorlik faoliyatini qoʻllab-quvvatlash, investorlar uchun qulay muhit yaratish, soliq va bojxona yengilliklari orqali iqtisodiyotni tartibga solish hamda milliy rivojlanish strategiyalarini amalga oshirish orqali iqtisodiy barqarorlikka erishish maqsadida bir qator qonunlar, farmonlar va qarorlar qabul qilingan.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th May, 2025

Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha muhim huquqiy hujjatlardan biri bu O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 14-maydagi PF-5718-son Farmoni bo'lib, ushbu farmon orqali tadbirkorlik subyektlari va chet ellik investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, ularning faoliyatini qo'llab-quvvatlash va himoya qilish mexanizmlari belgilangan. Farmon asosida, tadbirkorlik subyektlari va chet ellik investorlar hokimliklar, Savdo-sanoat palatasi, investitsiyalar va savdo, adliya, soliq inspeksiyasi, qurilish, davlat kadastri organlari, bank va boshqa tashkilotlar vakillari ishtirokida qabul qilinadi, bu esa ularning murojaatlarini tezkor va samarali hal etishga xizmat qiladi.

Tashqi investorlar uchun yengilliklar va huquqiy kafolatlar tizimi ham iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston Respublikasining "Chet ellik investorlar huquqlarining kafolatlari va ularni himoya qilish to'g'risida"gi qonuniga muvofiq, chet el investitsiyalari va chet ellik investorlarning boshqa aktivlari davlat mulkiga aylantirilmaydi, rekvizitsiya qilinmaydi, tabiiy ofatlar, falokatlar, epidemiyalar, epizootiya hollari bundan mustasno. Bu esa chet ellik investorlar uchun ishonchli huquqiy muhit yaratadi.

Soliq va bojxona yengilliklari orqali iqtisodiyotni tartibga solish ham iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 26-martdagi PF-5975-son Farmoniga muvofiq, iqtisodiyotni rivojlantirish va kambag'allikni qisqartirish maqsadida bir qator soliq va bojxona yengilliklari joriy etilgan. Bu yengilliklar tadbirkorlik subyektlari uchun qulay shart-sharoitlar yaratadi va ularning iqtisodiy faolligini oshiradi.

Milliy rivojlanish strategiyalarida (2022–2026) iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash mexanizmlarining huquqiy asoslanishi ham muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoniga muvofiq, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi tasdiqlangan. Ushbu strategiyada iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, tadbirkorlikni rivojlantirish, investitsiyalarni jalb qilish va boshqa yo'nalishlarda aniq maqsadlar belgilangan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoniga muvofiq, "O'zbekiston — 2030" strategiyasi tasdiqlangan bo'lib, unda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, innovatsion rivojlanishni qo'llab-

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th May, 2025

quvvatlash, eksport salohiyatini oshirish va boshqa yo'nalishlarda aniq chora-tadbirlar belgilangan .

Yuqoridagi huquqiy hujjatlar va strategiyalar O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, tadbirkorlikni rivojlantirish va investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Ular orqali yaratilgan qulay huquqiy muhit iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi va barqarorlikni mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ibragimov, A. M. (2020). Korxonalar barqarorligini ta'minlashning iqtisodiy asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti..
2. Rajabov, Sh. T. (2018). Korxonalar barqarorligini ta'minlashda innovatsion texnologiyalarni joriy etish. Toshkent: Iqtisodiy tadqiqotlar va texnologiyalar akademiyasi.
3. Elkington, J. (1997). Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business. Capstone Publishing.
4. Schilling, M. A. (2016). Strategic Management of Technological Innovation. McGraw-Hill Education.